

Wat staat er over overmatige schuldenlast in de programma's van de politieke partijen voor de verkiezingen van juni 2024?

E. Dehon (econome), mei 2024

Nu de verkiezingen eraan komen heeft het Observatorium beslist om zich over de programma's van de (Franstalige en Nederlandstalige) politieke partijen¹ te buigen om na te gaan hoe ze tegenover particulieren met een overmatige schuldenlast staan. Als eerste stap maken we een analyse. Daarna snijden we vijf thema's uit de programma's aan. Dit doen we op basis van de concrete voorstellen die de partijen naar voren schuiven. In dit artikel doen we enkel vaststellingen, we nemen geen standpunt in.

Vooraf willen we even onderstrepen dat de programma's verschillende vormen aannemen. Sommige, zoals dat van de Open Vld, geven een reeks voorstellen per thema aan. Andere, zoals dat van de MR, zijn gedetailleerder en geven een precieze context bij elk voorstel. Bovendien loopt de lengte van de programma's sterk uiteen: van 1220 pagina's bij de PS tot 45 pagina's bij Groen. Eén programma onderscheidt zich ook sterk van de rest door zijn format: dat van de PVDA/PTB. Veeleer dan in te zetten op een klassiek programma in pdf-formaat, zet de PVDA zijn voorstellen op de eigen site uiteen, met navigatietabs of door middel van een chatbot die onze vragen beantwoordt.

1. Welke plaats nemen overmatige schulden in de programma's van de politieke partijen in?

1.1. Met of zonder aparte titel

Wat de plaats van het thema schuldenlast betreft, zien we twee trends. Sommige partijen wijden een apart deel aan het thema, andere vermelden het zonder herkenbare titel. De enige partij die het thema niet één keer vermeldt, is het Vlaams Belang². De partij wordt dan ook niet in deze analyse opgenomen.

De partijen die een apart deel aan overmatige schuldenlast wijden, zijn CD&V, Ecolo, Défi, de MR, de PS, de PVDA/PTB en Vooruit. Maar drie van hen nemen het thema op in hun inhoudsopgave: CD&V, de MR en Vooruit.

Van de partijen die geen apart deel aan overmatige schuldenlast wijden, bespreken Les Engagés het onderwerp in het deel over de toegankelijkheid van de financiële diensten; Groen en N-VA doen dat in een deel over armoede; Open Vld bespreekt het in een deel over schuldinvordering en sociale bijstand (ook in verband met schulden).

¹ De lezer die zich verder wil verdiepen in de politieke programma's, vindt de links in de bijlage.

² Als vage link naar het thema wordt alleen voorgesteld om een maximumfactuur in het middelbaar onderwijs in te voeren afhankelijk van de studierichtingen.

1.2. Woorden gelinkt aan ‘overmatige schuldenlast’, zijn ongelijk aanwezig

Het aantal keer dat termen m.b.t. het thema worden gebruikt, geeft aan welk belang partijen aan dit probleem hechten.

Wij hebben een aantal relevante woorden (zie tabel 1) geselecteerd en geteld hoe vaak ze in elk programma voorkomen. We hebben het programma van de PVDA/PTB niet opgenomen in deze analyse, omdat deze oefening op hun website moeilijk op dezelfde manier kan worden uitgevoerd.

Tabel 1: Geselecteerde woorden m.b.t. het thema schuldenlast

Frans	Nederlands
surendetté(s)/surendettement	overmatige schuldenlast, schuldenlast
facture(s)	factuur, facturen
endetté(s), endettement, dette(s)	schulden, alle woorden die de term ‘schuld’ bevatten
recouvrement (de dettes), saisie(s)	incasso, invordering van schulden, schuldivordering, beslag
service(s) de médiation de dettes, médiateur(s) de dettes	Schuldhulpverlening, schuldbemiddelingsdiensten, schuldbemiddelaar
médiation(s) de dettes, règlement collectif de dettes	schuldbemiddeling, schuldenregeling

Bepaalde woorden, zoals ‘facturen’ of ‘schuldenlast’, kunnen ook opduiken bij andere thema’s, zoals de begroting. Het aantal keren dat de woorden voorkomen zonder verband te houden met de schulden van particulieren, hebben we daarom van het totaal afgetrokken.

Tabel 2 geeft de resultaten van deze kwantitatieve analyse weer door ze te vergelijken met het totaal aantal woorden van het programma. Het valt op dat er een verschil is tussen de Nederlandstalige en de Franstalige partijen. De Nederlandstalige partijen, en vooral Vooruit, gebruiken namelijk meer woorden m.b.t. overmatige schuldenlast in verhouding tot het totaal aantal woorden van hun programma. Misschien heeft dit te maken met het feit dat de programma’s in verschillende talen zijn opgesteld en heeft dit dus een taalkundige reden. Maar één Franstalige partij, de PS, doet beter dan twee andere Nederlandstalige partijen: N-VA en Open Vld.

Van de Nederlandstalige partijen zijn het de linkse en de centropartijen (Vooruit, Groen en de CD&V) die het thema overmatige schuldenlast verhoudingsgewijs het vaakst vermelden. Bij de Franstalige partijen is deze trend minder uitgesproken. De verschillen zijn groter bij de Nederlandstalige partijen. De PS, Ecolo en Défi, de linkse en de centropartijen, gebruiken in

verhouding meer woorden die verband houden met de schuldenlast, dan de MR en Les Engagés, die zich rechts en in het centrum situeren.

Tabel 2: Frequentie van de woorden die verband houden met overmatige schuldenlast in de partijprogramma's voor de verkiezingen van juni 2024

Franstalige partijen			
Partij	Frequentie woorden m.b.t. schuldenlast	Totaal aantal woorden in het volledige partijprogramma	Frequentie woorden m.b.t. overmatige schuldenlast per 1000 woorden van het programma
PS	159	532.162	0,298
Ecolo	20	125.193	0,160
Défi	14	87.985	0,159
MR	19	164.015	0,116
Les Engagés	34	301.750	0,113
Nederlandstalige partijen			
Vooruit	83	93.393	0,888
CD&V	85	224.144	0,379
Groen	11	19.289	0,570
N-VA	17	57.415	0,296
Open Vld	14	54.802	0,255

2. Hoe wordt het probleem in de partijprogramma's benaderd?

Nadat we de plaats van schuldenoverlast in de verschillende programma's hebben gekwantificeerd, is het nuttig om na te gaan hoe het probleem wordt benaderd. Daarvoor hebben

we uit de programma's³ alle passages gehaald die de hierboven aangehaalde kernwoorden bevatten (zie tabel 1). Op basis van die fragmenten komen er vijf thema's naar voren:

- 1) de minnelijke en gerechtelijke invordering hervormen, beter omkaderen;
- 2) de schuldproblemen voorkomen, detecteren en de burgers informeren over de bestaande bijstandsmogelijkheden;
- 3) de actoren die de schuldenaars begeleiden (schuldbemiddelingsdiensten en vrederechters) meer middelen geven en de samenwerking met andere diensten bevorderen;
- 4) de collectieve schuldenregeling (CSR) hervormen;
- 5) een nieuwe procedure invoeren die zich tussen de minnelijke en de gerechtelijke invordering situeert.

Voor elk thema leggen we eerst de algemene ideeën van alle partijen uit. Daarna bespreken we elke partij in detail. Om elke schijn van politieke voorkeur te vermijden behandelen we de partijen in alfabetische volgorde.

We hadden nog een zesde thema over de bescherming van de consument kunnen toevoegen. In de programma's gaat het geregeld over prijscontrole, transparante facturen, contracten en een doorgedreven controle van de schuldeisers uit verschillende sectoren (krediet, water, energie, onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting, voeding enz.). Maar omdat al die sectoren zo verschillend zijn, leek het ons niet verstandig om dit thema in de analyse op te nemen. Bovendien kwam het thema ook zelden voor in de passages over overmatige schulden. Alleen de PS heeft het over dit onderwerp in de paragraaf 'Lutter contre le surendettement'. De partij roept op om de consumentkredieten beter te regelen en vraagt dat de kosten van financiële producten volledig transparant worden en dat die kosten worden geplafonneerd.

2.1. De minnelijke en gerechtelijke invordering hervormen, beter omkaderen

Dit thema kwam het vaakst terug in de partijprogramma's. Een schuldeiser start de schuldinvoeringsprocedure op om een schuld van een consument alsnog betaald te krijgen. Ecolo, Groen, de N-VA, de PVDA/PTB en Vooruit stellen voor om 'de schuldenindustrie' aan te pakken, i.e. een concurrentiële markt die van schuldinvorderingen bij personen met een overmatige schuldenlast een verdienmodel maakt. Dat de invorderingskosten voor de schuldenaar omlaag moeten, daar zijn de CD&V, Ecolo, Défi, de PS, de PVDA/PTB, Défi en Vooruit het over eens. Met name Ecolo, de PS en Vooruit willen de tarieven van de deurwaarders herzien. De CD&V en de N-VA zijn voorstander van een centralisatie van alle schulden van de particulieren. De ene wil dat via een elektronisch platform doen, de andere via de deurwaarders. De PVDA/PTB en Vooruit willen dan weer dat de overheid het voorbeeld geeft als ze schulden invordert. De Open Vld wil dat Justitie wordt versterkt zodat het meer schulden kan invorderen.

CD&V

De CD&V pleit voor een ethisch model dat personen met schulden respectvol behandelt en ze tegelijk een toekomstperspectief biedt. De partij steunt onder andere de vereenvoudigde elektronische procedure (MyTrusty), die alle schulden centraliseert om de invordering te vergemakkelijken. De CD&V vindt wel dat schulden moeten worden terugbetaald. Lagere

³ Behalve dat van het Vlaams Belang, maar zoals we al eerder aangaven, kaart deze partij de schuldenlast van particulieren niet aan. De PVDA/PTB daarentegen werd deze keer wel in de analyse opgenomen.

invorderingskosten en een menselijker contact verhogen de kans dat schulden worden terugbetaald. Ze stellen vier maatregelen voor:

- een ethisch kader voor de invordering van schulden;
- een betere uitwisseling van gegevens tussen de OCMW's en de CAW's, alsook de telecomoperatoren en de kredietinstellingen, maar altijd met respect voor de privacy;
- lagere kosten bij gerechtelijke invorderingen en een verbod op meervoudige beslagleggingen;
- een grondigere controle van de nieuwe regeling m.b.t. een eerste gratis herinnering en het kostenplafond, alsook een wettelijke betalingstermijn van dertig dagen.

Défi

Défi steunt drie voorstellen m.b.t. de invordering van schulden:

- het Wetboek van economisch recht aanpassen om misbruiken te beperken: de verwijlntresten en de forfaitaire schadevergoeding mogen pas twee weken na het versturen van een ingebrekestelling worden geboekt;
- maximaal 7,50 euro aanrekenen voor de ingebrekestelling en mogelijke aanmaningen, exclusief de geldende frankeerkosten op het moment van de verzending;
- de lijst aanpassen van goederen die niet in beslag mogen worden genomen, rekening houdend met de voorzieningen die noodzakelijk zijn om in onze maatschappij van de 21^e eeuw te kunnen leven (computer, internet, telefoon...).

We wijzen erop dat deze maatregelen al tijdens deze legislatuur (2019-2024) werden ingevoerd met de introductie van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht en de wijziging van artikel 1408 van het Gerechtelijk wetboek⁴.

Ecolo

Ecolo stelt ook voor om de 'schuldenindustrie' aan te pakken. De partij onderstreept dat een gerechtelijke invordering van schulden zware en onterechte kosten met zich meebrengt en stelt daarom de volgende hervormingen voor:

- beslagleggingen verbieden als het betreffende product de procedurekosten niet dekt;
- de onduidelijke tarieven van de deurwaarders transparanter maken en de andere gerechtskosten beperken; de partij vindt deze te hoog;
- de terugbetalingstermijn inkorten met de garantie van een fatsoenlijker bedrag om van te leven;
- de spelers op het terrein raadplegen over deze hervorming, i.e. de organisaties die mensen in armoede vertegenwoordigen, en de schuldbemiddelingsdiensten.

⁴ C. Wauthier, maart 2024, [Flashback sur les actualités législatives 2023](#), Observatorium Krediet en Schuldenlast.

Groen

Groen wil ook een einde maken aan ‘de schuldenindustrie’ zonder verder in te gaan op hoe ze dat precies wil doen. Ze onderstreept dat schuldenaars hun schulden moeten betalen, maar de terugbetaling mag geen verdienmodel worden.

N-VA

Ook de N-VA wil ‘de schuldenindustrie’ bestrijden. De partij pleit om alle schulden bij één deurwaarder te centraliseren. Die deurwaarder moet dan een afbetalingsplan voor alle schuldeisers opstellen. De partij pleit ook voor een vlottere toegang tot bijstand.

Open Vld

De Open Vld pleit voor een betere invordering van strafrechtelijke boetes en schulden bij de slachtoffers. Daarvoor stellen ze de oprichting van een centraal gerechtelijk invorderingsagentschap voor dat justitie moet helpen om strafboetes, politieboetes, geld voor slachtoffers enz. efficiënter te innen.

PS

Voor de PS is een betere omkadering en de handhaving van het regelgevend kader voor de invordering van schulden belangrijk. Daarom stelt de partij de volgende maatregelen voor:

- de Economische Inspectie versterken om beter te kunnen waken over het regelgevend kader voor invorderingen, waaronder de handhaving van de recente hervorming m.b.t. de herinneringskosten en de inperking van de invorderingskosten;
- de invoering van een stimuleringsbeleid zodat de schuldeiser een minnelijke schikking altijd verkiest boven een gerechtelijke invordering;
- een betere bescherming van de inkomsten waarop nooit beslag kan worden gelegd, door bij een beslag op een zichtrekening de banken te verbieden om nog de volledige rekening te blokkeren of door de rekening pas één werkdag later te deblokken wanneer de schuldeiser afziet van een beslaglegging;
- een beperking van de kosten die het gevolg zijn van een gerechtelijke invordering, door de tarieven van de gerechtsdeurwaarders te beperken of door het aantal uitvoeringshandelingen in een en hetzelfde invorderingsdossier te plafonneren;
- een herziening van de voorwaarden m.b.t. een ontvangstmachtiging voor achterstallige alimentatiegelden: de rechter zou dit meteen kunnen verordenen bij een veroordeling tot het betalen van alimentatie;
- de mogelijkheid uitwerken om langere afbetalingsplannen in te voeren zonder dat je daarvoor via een onlineplatform moet passeren;
- een betere controle van de interventies van de gerechtsdeurwaarders om onregelmatigheden te voorkomen en te bestraffen⁵.

⁵ De PS is in haar programma behoorlijk duidelijk over dit thema. Voor meer informatie, zie pagina 364-365 en het punt ‘revoir le rôle des huissiers de Justice dans le cadre de leur fonctionnarisation’, pagina 677.

Bovendien vraagt de PS om de onbeslagbaarheidsdrempels aan te pakken. Ondanks de jaarlijkse indexering vindt de PS dat ze niet voldoende worden verhoogd en dat ze in tijden van een economische crisis moeten kunnen worden aangepast.

PVDA/PTB

De PVDA/PTB stelt voor om de ‘schuldenindustrie’ aan te pakken. Om de illegale incassobureaus te bestrijden, wil de partij het gebruik van een Belgische bankrekening verplichten voor wie zich als incassobureau bij de FOD Economie wil registreren. De partij stelt ook voor dat de overheid het goede voorbeeld geeft door geen beroep te doen op incassobureaus of deurwaarders om haar schulden in te vorderen en door de betalingsfaciliteiten uit te breiden.

Voor energie en water, die als basisnoden worden beschouwd, wil de PVDA/PTB in het kader van de schuldinvordering de aanmanings- en ingebrekestellingskosten afschaffen. De partij gaat nog verder voor energie door te pleiten voor een verbod op elke mogelijke beslaglegging en uitvoeringsmaatregelen voor schulden die met energieverbruik te maken hebben. De partij wil ook een energiefonds oprichten dat door de energiesector wordt gefinancierd om daarmee al te zware energieschulden te kunnen betalen en schulden voor de consument ook te schrappen als een volledige terugbetaling van de schulden niet realistisch is. We willen erop wijzen dat er al een Energiefonds⁶ bestaat, dat door de OCMW's wordt gebruikt om mensen in financiële nood te helpen door met name achterstallige energiefacturen terug te betalen.

Vooruit

Ook Vooruit wil de ‘schuldenindustrie’ harder aanpakken. Een factuur of een schuld moet worden betaald, maar de invordering moet correct en menselijk gebeuren. De partij kant zich tegen het model van bepaalde invorderingsbedrijven die zich ten koste van mensen met schulden verrijken.

Vooruit stelt verschillende oplossingen voor om mensen met schulden tijdens de invorderingsprocedure te beschermen:

- in de wet een lijst opnemen met handelwijzen die in het raam van een minnelijke schuldinvordering verboden zijn; die lijst moet de FOD Economie de mogelijkheid geven om de activiteiten van dienstverleners die in de fout gaan, te bestraffen of zelfs op te schorten;
- minnelijke oplossingen aanmoedigen door een gerechtelijke invordering enkel toe te staan wanneer de schuldeiser heeft aangetoond dat hij redelijke inspanningen heeft geleverd om tot een overeenkomst met de schuldenaar te komen;
- de kosten voor gerechtelijke invorderingen drukken door een verzoek te verplichten in plaats van de duurdere dagvaarding, door de tarieven van de deurwaarders te verlagen en te moderniseren, de kosten transparanter te maken, het aantal mogelijke ingrepen per dossier te beperken en de uitvoering bij één enkele deurwaarder onder te brengen;
- invorderingen bij insolvente mensen voorkomen door meervoudige beslagleggingen af te schaffen en openbare verkopen die niet rendabel zijn, te verbieden;

⁶ Zie <https://www.mi-is.be/nl/energiefonds> voor meer informatie.

- de boekingsregels voor afbetalingsplannen aanpassen door vast te leggen dat elke betaling eerst van de hoofdsom wordt afgetrokken, dan van de intresten en dan pas van de kosten;
- het ‘no cure no pay’-principe⁷ verbieden; de partij omschrijft dit principe als een techniek die de invorderaars de kans geeft om hun diensten tegen een lagere prijs of zelfs gratis aan te bieden aan schuldeisers;
- de houding van de overheid bij invorderingen veranderen door actief afbetalingsplannen voor te stellen die aangepast zijn aan de burgers, en door bij overheidsopdrachten een ethisch invorderingscriterium voor het invorderen van schulden te introduceren.

2.2. De schuldproblemen voorkomen, detecteren en de burgers informeren over de bestaande bijstandsmogelijkheden

Het gaat hier om het voorkomen van overmatige schulden. Dit thema komt zowel bij de Franstalige als bij de Nederlandstalige partijen terug. De MR, de PS en Vooruit benadrukken hoe belangrijk het voorkomen van overmatige schulden is. De CD&V, de PS en Vooruit zijn het ook eens dat problematische schulden sneller moeten worden aangepakt om de schuldenlast terug te dringen. Les Engagés en de N-VA vinden ook een betere budgetkennis belangrijk.

CD&V

De CD&V stelt vast dat personen met een problematische schuldenlast vaak te laat hulp zoeken, wat hun schuldenlast opdrijft. De partij stelt voor om mensen met overmatige schulden sneller te ondersteunen. In dit verband stelt ze voor om het aanbod van de OCMW's en de CAW's inzake budgetbeheer ruimere bekendheid te geven.

Les Engagés

Les Engagés vermelden dat ze jongeren bewuster willen maken van het belang van budgetbeheer, maar gaat ook niet verder dan dat.

MR

De MR focust zich op het voorkomen van overmatige schulden en het informeren van de burgers. Om het aantal mensen met betalingsproblemen te verminderen, stelt de partij voor om de burgers beter en breder te informeren en om zo snel mogelijk een nationaal financieel voorlichtingsprogramma te introduceren dat jongeren vertrouwd maakt met de principes van goed budgetbeheer. Daarnaast dringt de partij erop aan om de financiële voorlichting voor iedereen, maar dus ook voor de jongeren, op te drijven.

⁷ “Door die praktijk stelt de gerechtsdeurwaarder een vast tarief per dossier voor. In geval van insolventie van de schuldenaar betaalt de schuldeiser alleen het forfaitaire bedrag. In geval van solvabiliteit recupereert de gerechtsdeurwaarder rechtstreeks op de schuldenaar de kosten van zijn tussenkomst die hij op arbitraire wijze waardeert (frequentie van de handelingen, gevorderde bedragen, pogingen tot uitvoering ...). Aangezien hij op financieel vlak afhankelijk is van de oplossing van het geschil, bestaat uiteraard een aanzienlijk risico dat hij elke onpartijdigheid verliest, waardoor de regels van eerlijkheid, evenredigheid en onafhankelijkheid worden doorbroken.” (C. Jeanmart, S. Thibaut, « “De gerechtsdeurwaarders en huishoudens die zich in een preciaire situatie bevinden” in Armoede en Justitie in België, 2022, FOD Justitie en POD Maatschappelijke integratie, Brussel, p. 267.)

N-VA

De N-VA stelt voor om verplichte opleidingen over budgetbeheer in het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie (GPMI) te integreren.

PS

De PS behandelt de drie aspecten van dit thema: preventie, detectie en informatie. De partij stelt voor om overmatige schulden beter te voorkomen en om de burgers via verschillende kanalen te informeren:

- door informatiecampagnes die specifiek op de jongeren en op overconsumptie zijn gericht;
- door thematische studiedagen om op die manier de goede praktijken onder de spelers op het terrein te verspreiden;
- door de huishoudens praktische tools aan te reiken om te berekenen hoeveel ze uit voorzorg moeten sparen (geld dat ze voor onvoorziene uitgaven opzij moeten zetten);
- door een betere financiële vorming op school;
- door de oprichting van een centraal toegangspunt bij een openbare instelling dat mensen met overmatige schulden informeert, oriënteert en concrete oplossingen voorstelt;
- door een betere communicatie met burgers met betalingsproblemen via directe kanalen (telefoon, sms, post) en op die manier rekening te houden met de digitale kloof.

De PS vindt het ook noodzakelijk dat problematische en overmatige schulden beter en sneller moeten worden gedetecteerd. Hiervoor reikt de partij drie oplossingen aan:

- de oorzaken van een overmatige schuld beter analyseren;
- indicatoren, signalen, knipperlichten van een overmatige schuldenlast introduceren waarmee de risico's sneller kunnen worden opgespoord, en de betrokken personen beter kunnen worden geholpen en voorgelicht;
- de samenwerking tussen de actoren op het terrein verbeteren zodat zij een overmatige schuld sneller detecteren en een betere inzameling toestaan van de gegevens die de overheidsinstanties gebruiken.

Vooruit

Vooruit wil dat er meer wordt gedaan om overmatige schulden te voorkomen en sneller op te sporen. Op die manier kunnen mensen met een problematische schuldenlast sneller worden ondersteund.

In dit verband stelt de partij de volgende maatregelen voor:

- verschillende doelgroepen beter informeren over de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor mensen met overmatige schulden;
- een alarmsysteem ontwikkelen op basis van vroegtijdige signalen met de hulp van bepaalde schuldeisers (zoals openbare diensten en ziekenhuizen) die deze signalen meteen aan de lokale overheid doorgeven.

2.3. De actoren die de schuldenaars begeleiden (schuldbemiddelingsdiensten en vrederechters) meer middelen geven en de samenwerking met andere diensten bevorderen

Verschillende actoren komen tussenbeide bij de aanpak van overmatige schulden, in het bijzonder de erkende diensten (OCMW's, vzw's, CAW's, verenigingen zoals omschreven in hoofdstuk XII, enz.) die als schuldbemiddelaar optreden.

Défi, Les Engagés, de PS en de PVDA/PTB onderstrepen hoe belangrijk de rol van deze schuldbemiddelingsdiensten is. Défi, Les Engagés en de PS vinden het trouwens noodzakelijk dat ze meer middelen krijgen. De MR vermeldt geen enkele actor, maar wil schuldbemiddeling als tool wel versterken. De Nederlandstalige partijen zitten voor dit thema minder op dezelfde lijn. De Open Vld wil een nieuwe actor om overmatige schulden aan te pakken: de begeleidingsexpert (in het Nederlands ook wel 'gezinscoach' genoemd). De vrederechter kan ook een rol spelen om de geschillen tussen schuldeiser en schuldenaar op te lossen. Vooruit wil de vrederechters en de schuldbemiddelaars een grotere rol in de procedure toebedelen. De CD&V pleit voor meer samenwerking tussen de actoren die mensen met overmatige schulden in de praktijk bijstaan.

CD&V

De CD&V is zich ervan bewust dat een schuldenprobleem vaak meerdere oorzaken heeft en meestal verband houdt met andere problemen (huisvesting, werk, gezondheid enz.). Daarom ondersteunt ze de samenwerking tussen schuldbemiddelingsdiensten, OCMW's, verenigingen die mensen in armoede een stem geven, en allerlei organisaties op het terrein.

Défi

Défi wil de schuldbemiddelingsdiensten ondersteunen door een evenwichtig schuldbemiddelingsplan tussen de betrokken partijen uit te werken dat steunt op de praktische expertise van de schuldbemiddelaars.

Les Engagés

Les Engagés willen de schuldbemiddelingsdiensten meer middelen geven om zo de overmatige schuldenlasten van de particulieren terug te dringen.

MR

De MR wil de schuldbemiddeling als aanpak versterken zonder specifieke spelers te vermelden. De partij pleit voor een procedure die schuldenaars de kans geeft om na te denken over de gevolgen van al te zware financiële engagementen.

Open Vld

De Open Vld schuift het concept van de 'gezinscoach' naar voren voor mensen in armoede⁸. Dat is een maatschappelijke werker die zich intensief met de problemen van kansarme gezinnen bezighoudt en hen concrete oplossingen aanreikt. In dit verband moet de maatschappelijke werker samenwerken met de schuldbemiddelingsdiensten.

⁸ Vijf Vlaamse steden, en dan vooral Mechelen, werken hier al mee.

PS

De PS onderstreept het belang van goede begeleiding, bijstand en voorlichting van mensen met overmatige schulden. De partij komt met drie voorstellen die de betrokken instellingen moeten helpen:

- de mechanismen verbeteren om mensen met schulden te begeleiden; budgetbegeleiding wordt te weinig ingezet omdat de werklast al zo groot is;
- de erkende schuldbemiddelaars toegang geven tot het Centrale bestand van berichten van beslag;
- de schuldbemiddelingsdiensten meer middelen geven zodat minnelijke invorderingen de voorkeur krijgen op collectieve schuldenregelingen.

PVDA/PTB

De PVDA/PTB wil de schuldbemiddelingsdiensten hervormen zodat deze oplossing altijd de voorkeur krijgt. Daarvoor willen ze betalingstermijnen invoeren die lang genoeg zijn en die aangepast zijn aan de inkomstencycclus van de consument zodat het geen strafstelsel wordt, maar een echt hulpsysteem.

Vooruit

Om minnelijke invorderingen aan te moedigen, stelt Vooruit voor om de schuldbemiddelaars een grotere rol te geven door hen bijvoorbeeld de mogelijkheid te bieden om, met de toestemming van de schuldenaar, naar de rechter te stappen wanneer een schuldeiser een redelijk afbetalingsplan afwijst. Vooruit wil ook de vrederechter meer macht geven om schuldenaars te beschermen. Elke rechtbank moet een lijst krijgen met 'slechte praktijken' van een schuldeiser waar de vrederechter zich dan op moet richten. De bewijslast komt bij de schuldeiser te liggen en de schuldenaar zou zich kunnen laten bijstaan of vertegenwoordigen door een schuldbemiddelaar.

2.4. De collectieve schuldenregeling (CSR) hervormen

De wet betreffende de collectieve schuldenregeling dateert van 1999. Het is een gerechtelijke schuldbemiddelingsprocedure die een schuldenaar vrijwillig bij de arbeidsrechtbank aangaat. Die wijst een schuldbemiddelaar aan die een afbetalingsplan opstelt dat ervoor zorgt dat de schuldenaar nog voldoende geld heeft om van te leven. Naast andere maatregelen willen de CD&V, de PS en Vooruit deze procedure hervormen door de termijn in te korten en door een verplichte opleiding voor de schuldbemiddelaars in te voeren. Les Engagés willen enkel een aanpassing van de prioritaire betaling in geval van onbetaalde huurschulden.

CD&V

De CD&V wil de termijn van de CSR inkorten en schuldenaars beter informeren over hun rechten en plichten bij deze procedure. De partij wil ook een verplichte opleiding voor advocaten-schuldbemiddelaars waarin ook de facetten worden behandeld die de realiteit van mensen in armoede bepalen. Daarnaast ijvert de partij voor een kader dat de opdracht van een schuldbemiddelaar bepaalt en waarin bijvoorbeeld wordt aangegeven op welke manier een budget wordt berekend.

Les Engagés

Wat de CSR betreft, willen les Engagés dat een schuldenaar eerst onbetaalde huurgelden aflost en dan pas andere schulden die met huisvesting te maken hebben (energie, water, telecom). Deze maatregel raakt niet aan het feit dat de betaling van alimentatie prioritair blijft. We onderstrepen dat binnen de CSR een dergelijke maatregel al voor huurschulden kan worden toegepast: de vrederechter kan hier naar eigen goeddunken voor kiezen.

Er kan voorrang gegeven worden aan zulke betalingen om de menselijke waardigheid van de schuldenaar te vrijwaren en te vermijden dat hij uit zijn woning wordt gezet⁹.

PS

De PS stelt vast dat de CSR steeds minder wordt gebruikt en dat de strenge voorwaarden die de schuldenaar krijgt opgelegd (te lange termijn, een schuldherschikking krijgen is heel moeilijk), deze oplossing weinig aantrekkelijk maken. Na een evaluatie van de CSR wil de PS de regeling grondig hervormen door middel van verschillende maatregelen:

- de maximale duur van de procedure terugbrengen tot drie jaar voor minnelijke afbetalingsplannen en vijf jaar voor gerechtelijke afbetalingsplannen;
- het minimumbedrag in verhouding tot de bij wet bepaalde referentiebudgets vastleggen zodat de schuldenaar nog op een waardige manier kan leven;
- de regels voor een totale kwijtschelding van schulden versoepelen;
- een wettelijk kader creëren voor de selectie- en benoemingsprocedure van de schuldbemiddelaar door de arbeidsrechtbanken en een permanente en verplichte vorming introduceren voor deze bemiddelaars.

Vooruit

Vooruit wil de CSR hervormen. De partij stelt de volgende maatregelen voor:

- de maximale termijn van de procedure en de kosten ervan tot vijf jaar beperken;
- het bedrag berekenen op basis van de concrete situatie van de schuldenaar en van zijn gezin zodat hij een waardig bestaan kan leiden;
- de rol en de taken van de schuldbemiddelaars omkaderen door een verplichte opleiding in te voeren.

2.5. Een nieuwe procedure invoeren die zich tussen de minnelijke en de gerechtelijke procedure (CSR) situeert

De CD&V en de PS willen een nieuwe procedure invoeren die zich tussen de minnelijke en de gerechtelijke procedure (CSR) situeert, met name voor mensen die met de CSR niet worden bereikt. We merken op dat over dit punt op het einde van de legislatuur een voorontwerp van wet is besproken, maar dat dit voorontwerp de debatten in de Kamer van Volksvertegenwoordigers niet heeft overleefd.

⁹ J-F Ledoux, *La phase amiable in Le fil d'Ariane du règlement collectif de dettes*, 2015, Anthemis, Limal, p. 201.

CD&V

De CD&V vindt dat er naast de CSR een vrijwillige en laagdrempelige procedure voor schuldenafbouw moet komen. Deze procedure moet steunen op een bundeling van de schulden met een betalingsadvies.

PS

De PS vindt het noodzakelijk dat er een schuldsanering komt voor mensen die geen toegang hebben tot een CSR en voor wie een volledige terugbetaling van hun invorderbare schulden onmogelijk is.

Bijlage

Hieronder vindt u de links naar de partijprogramma's die we hebben geanalyseerd:

- [Programma van de CD&V](#)
- [Programma van Défi](#)
- [Programma van Ecolo](#)
- [Programma van Groen](#)
- [Programma van Les Engagés](#)
- [Programma van de MR](#)
- [Programma van de N-VA](#)
- [Programma van de Open Vld](#)
- [Programma van de PS](#)
- [Programma van de PVDA/PTB](#)
- [Programma van het Vlaams Belang](#)
- [Programma van Vooruit](#)

Deze publicatie is het werk en de eigendom van de vzw Observatorium Krediet en Schuldenlast.
Datum eerste publicatie: 29/05/24 Datum laatste update: 29/05/24.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever.